Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (andra avdelningen)

den 29 oktober 2015 *

”Begäran om förhandsavgörande — Rättsligt skydd för databaser — Direktiv 96/9/EG — Artikel 1.2 — Tillämpningsområde — Databaser — Topografiska kartor — Självständighet hos element som ingår i en databas — Huruvida det är möjligt att särskilja dessa element utan att påverka deras informativa innehållsvärde — Beaktande av ändamålet med en topografisk karta för användaren”

I mål C-490/14,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Bundesgerichtshof (Tyskland) genom beslut av den 18 september 2014, som inkom till domstolen den 6 november 2014, i målet

Freistaat Bayern

mot

Verlag Esterbauer GmbH,

meddelar

DOMSTOLEN (andra avdelningen)

sammansatt av ordföranden på första avdelningen, tillika tillförordnad ordförande på andra avdelningen, R. Silva de Lapuerta, domstolens ordförande K. Lenaerts (referent) samt domarna J. L. da Cruz Vilaça, C. Lycourgos och J.-C. Bonichot.

generaladvokat: Y. Bot,

justitiesekreterare: handläggaren V. Tourrès,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 2 september 2015,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Freistaat Bayern, genom U. Karpenstein och M. Kottmann, Rechtsanwälte,

— Verlag Esterbauer GmbH, genom P. Hertin, Rechtsanwalt,

— Tysklands regering, genom T. Henze, J. Kemper och D. Kuon, samtliga i egenskap av ombud,

— Belgiens regering, genom J.-C. Halleux, L. van den Broeck och C. Pochet, samtliga i egenskap av ombud,

* Rättegångsspråk: tyska.

— Spaniens regering, genom A. Gavela Llopis, i egenskap av ombud,

— Frankrikes regering, genom D. Segoin, i egenskap av ombud,

— Italiens regering, genom G. Palmieri, i egenskap av ombud, biträdd av S. Fiorentino, avvocato dello Stato,

— Österrikes regering, genom G. Eberhard, i egenskap av ombud,

— Polens regering, genom B. Majczyna, i egenskap av ombud,

— Portugals regering, genom L. Inez Fernandes och L. da Conceição Esmeriz, båda i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom J. Kraehling, i egenskap av ombud, biträdd av N. Saunders, barrister,

— Europeiska kommissionen, genom T. Scharf och J. Samnadda, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser (EGT L 77, s. 20).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Freistaat Bayern (delstaten Bayern) och Verlag Esterbauer GmbH (nedan kallat Verlag Esterbauer), ett österrikiskt förlag specialiserat inom samlingar av kartor för utflykter. Målet rör förbudsförläggande med stöd av lagen om upphovsrätt och närstående rättigheter (Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte) (nedan kallad UrhG).

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I skälen 9, 10, 12, 14 och 17 i direktiv 96/9 föreskrivs följande:

”(9) Databaser utgör ett värdefullt redskap för upprättandet av en informationsmarknad inom gemenskapen och kommer också att vara nyttiga på många andra områden.

(10) Den mycket starka ökningen inom gemenskapen och i världen av den informationsvolym som varje år genereras och behandlas inom alla handels- och industrisektorer kräver att man i medlemsstaterna investerar i avancerade system för databehandling.

…

(12) En sådan investering i moderna datalagrings- och databehandlingssystem är möjlig inom gemenskapen endast med en stabil och homogen rättslig ordning som skyddar databastillverkarnas rättigheter.

…

(14) Det skydd som detta direktiv inför bör utsträckas att gälla icke-elektroniska databaser.

…

(17) Uttrycket *databas* bör förstås som tillämplig på alla samlingar av litterära, konstnärliga, musikaliska och andra verk eller sådant material som texter, ljud, bilder, siffror, fakta och data. Det måste handla om e[n] samling verk, data eller andra självständiga element som arrangerats på ett systematiskt eller metodiskt sätt och är tillgängliga självständigt från varandra. …”

4 I artikel 1 i direktiv 96/9, som har rubriken ”Tillämpningsområde”, anges följande:

”1. Detta direktiv gäller rättsligt skydd för alla slags databaser.

2. I detta direktiv avses med *databas*: en samling av verk, data eller andra självständiga element som sammanställts på ett systematiskt och metodiskt sätt och som var för sig är tillgänglig[a] genom elektroniska medier eller på något annat sätt.

…”

Tysk rätt

5 Artikel 1.2 i direktiv 96/9 har införlivats i tysk rätt genom första punkten, första meningen, i 87a § UrhG, vilken har rubriken ”Definitioner”.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

6 Delstaten Bayern ger genom den regionala myndigheten för lantmäteri och geologisk information (Landesamt für Vermessung und Geoinformation) ut topografiska kartor för delstaten Bayern i skala 1:50 000. Verlag Esterbauer är ett österrikiskt förlag som bland annat ger ut kartböcker, böcker med vandringsturer och kartor för cyklister, mountainbikeåkare och rollerbladesåkare.

7 Delstaten Bayern anser att Verlag Esterbauer olagligen har använt dess topografiska kartor och övertagit de data som ligger till grund för dessa för att framställa sina kartor. Delstaten Bayern väckte således talan vid Landgericht München (regional domstol i München) och yrkade att Verlag Esterbauer skulle föreläggas att upphöra med denna verksamhet och förpliktas att utbetala skadestånd. Landgericht München biföll talan i dess helhet.

8 Verlag Esterbauer överklagade till Oberlandesgericht München (regional appellationsdomstol i München) som delvis upphävde Landgericht Münchens dom. Oberlandesgericht beviljade endast revision vid Bundesgerichtshof (federal domstol), i den mån delstaten Bayerns yrkanden som grundades på skyddet för databaser i 87a § och följande §§ UrhG hade ogillats.

9 Bundesgerichtshof vill i detta hänseende få klarhet i tillämpningsområdet för artikel 96/9 och huruvida de topografiska kartor som delstaten Bayern har upprättat eventuellt ska omfattas av begreppet ”databas” i den mening som avses i artikel 1.2 i direktivet. Den hänskjutande domstolen vill närmare bestämt få klarhet i huruvida de data som anger koordinaterna på vissa punkter på jordytan kan anses utgöra ”självständiga element” i den mening som avses i den bestämmelsen.

10 Mot denna bakgrund beslutade Bundesgerichtshof att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska vid bedömningen huruvida det föreligger en samling självständiga element i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 96/9, eftersom elementen kan särskiljas från varandra utan att deras informativa innehållsvärde påverkas, varje tänkbart informationsvärde vara avgörande, eller endast det värde som ska fastställas mot bakgrund av ändamålet med den aktuella samlingen och med beaktande av den därav följande typiska efterfrågan från användarna?”

Prövning av tolkningsfrågan

11 Den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida artikel 1.2 i direktiv 96/9 ska tolkas så, att rumsliga data i form av utdrag ur en topografisk karta – vilka ska användas till att framställa och saluföra en annan karta – efter det att de urskilts bibehåller ett informationsvärde som är tillräckligt för att de ska kunna utgöra ”självständiga element” i en ”databas” i den mening som avses i den bestämmelsen.

12 Domstolen påpekar i detta hänseende inledningsvis att den redan har slagit fast att begreppet databas, i den mening som avses i direktiv 96/9, i enlighet med det mål som eftersträvas av unionslagstiftaren, ska ges en vidsträckt innebörd, som är frikopplad från formella, tekniska eller innehållsmässiga överväganden (se dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 20, och dom Ryanair, C-30/14, EU:C:2015:10, punkt 33).

13 Det stadgas nämligen i artikel 1.1 i direktivet att det gäller rättsligt skydd för ”alla slags” databaser.

14 Det preciseras i detta hänseende i skäl 17 i direktiv 96/9 att uttrycket databas bör förstås som att det är tillämpligt på ”alla samlingar av litterära, konstnärliga, musikaliska och andra verk eller sådant material som texter, ljud, bilder, siffror, fakta och data” (se dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 23). Det framgår dessutom av skäl 14 i direktivet att det skydd som direktivet inför både gäller elektroniska och icke-elektroniska databaser.

15 Den analogiska beskaffenheten hos de topografiska kartor som är i fråga i det nationella målet, vilken innebar att kartorna behövde digitaliseras med hjälp av en skanner för att kunna användas var för sig genom ett grafikprogram, utgör således inte hinder för att de ska kunna betecknas som ”databas” i den mening som avses i direktivet.

16 Domstolen har även slagit fast att det vid denna extensiva tolkning framgår att den specifika karaktär som begreppet ”databas” ges i direktiv 96/9 har sin grund i ett funktionellt kriterium (se dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 27). Det rättsliga skydd som införts genom direktivet syftar, såsom framgår av skälen 9, 10 och 12 i direktivet, till att stimulera införandet av datalagrings- och databehandlingssystem för att bidra till utvecklingen av informationsmarknaden i ett sammanhang som präglas av den exponentiella ökningen av den informationsvolym som varje år genereras och behandlas inom alla verksamhetsområden (se dom Fixtures Marketing, C-46/02, EU:C:2004:694, punkt 33, dom The British Horseracing Board m.fl., C-203/02, EU:C:2004:695, punkt 30, dom Fixtures Marketing, C-338/02, EU:C:2004:696, punkt 23, och dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 39).

17 För att något ska kunna anses utgöra en ”databas” i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 96/9 krävs således att det föreligger en samling av ”självständiga element”, det vill säga element som kan särskiljas från varandra utan att deras informativa, litterära, konstnärliga eller musikaliska innehållsvärde, eller något annat innehållsvärde, påverkas (se dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 29).

18 Verlag Esterbauer och Europeiska kommissionen har gjort gällande att då det rör sig om analogiska topografiska kartor består det särskiljbara element som ska beaktas av två mot varandra svarande uppgifter, dels den ”geografiska koordinatpunkten”, det vill säga den numrerade kod som motsvarar en viss koordinatpunkt i det tvådimensionella rutnätet, dels ”signaturen”, det vill säga den numrerade kod som karttillverkaren använder för att ange ett särskilt element som till exempel en kyrka. Verlag Esterbauer och Europeiska kommissionen har påpekat att informationsvärdet hos nämnda data nästan reduceras helt och hållet efter det att dessa data har urskilts från den topografiska kartan, eftersom – i det nämnda exemplet – signaturen ”kyrka”, som anges genom en särskild geografisk koordinationspunkt, i avsaknad av annan mer specifik information om kyrkans lokalisering inte gör det möjligt att konstatera att kyrkan finns i en viss stad eller by.

19 I detta hänseende ska det påpekas att topografiska kartor, såsom de som är i fråga i det nationella målet, tjänar som grundläggande produkter med hjälp av vilka andra produkter framställs genom att särskilda element blir föremål för utdrag ur kartorna. Verlag Esterbauer har i det nationella målet genom att digitalisera delstaten Bayerns topografiska kartor gjort ett utdrag av geografisk data avseende rutter som är anpassade för cyklister, mountainbikeåkare och rollerbladesåkare.

20 Det framgår av rättspraxis att inte enbart en enskild uppgift utan även en samling av data kan utgöra ett ”självständigt element” i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 96/9 (se dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 35, och dom Football Dataco m.fl., C-604/10, EU:C:2012:115, punkt 26).

21 Artikel 1.2 i direktiv 96/9 utgör således inte hinder för att de två uppgifter som nämns ovan i punkt 18 eller en större samling av data, såsom geografisk data avseende rutter som är anpassade för cyklister, mountainbikeåkare och rollerbladesåkare, kan anses utgöra ett ”självständigt element” i den mening som avses i bestämmelsen, såvitt inte utdraget av data ur den topografiska kartan i fråga påverkar dess informativa innehållsvärde i den mening som avses i den rättspraxis som nämns i punkt 17 ovan.

22 Domstolen har vidare slagit fast att värdet av informationsinnehållet i ett element i en samling inte påverkas i den mening som avses i nämnda rättspraxis om elementet, efter att ha blivit föremål för utdrag ur samlingen i fråga, har ett självständigt informationsvärde (se dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 33, och dom Football Dataco m.fl., C-604/10, EU:C:2012:115, punkt 26).

23 Det ska i detta hänseende påpekas att upprättandet av en databas, vilket direktiv 96/9, såsom framgår av punkt 16 ovan, genom det rättsliga skydd som införts genom direktivet syftar till att stimulera, kan ge de element som ingår i databasen ett mervärde genom att elementen sammanställts på ett systematiskt eller metodiskt sätt och är tillgängliga var för sig. Även om värdet hos ett element i en samling kan öka på grund av att det ingår i samlingen, kan elementets utdrag ur densamma leda till att dess värde minskar, vilket emellertid inte påverkar att det ska anses utgöra ett ”självständigt element” i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 96/9, såvitt elementet bibehåller ett självständigt informationsvärde.

24 Härav följer att en minskning av informationsvärdet hos ett element som är kopplad till elementets utdrag ur den samling som den ingår i inte nödvändigtvis hindrar att elementet kan omfattas av begreppet ”självständiga element” i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 96/9, såvitt elementet bibehåller ett självständigt informationsvärde.

25 Vad gäller den hänskjutande domstolens fråga om bedömningen av det självständiga värdet hos de element som ingår i topografiska kartor, såsom de som är i fråga i det nationella målet, och i synnerhet frågan huruvida detta värde ska bedömas med hänsyn till ändamålet med kartorna eller en typisk användares förmodade bruk av dem, påpekar domstolen att topografiska kartor kan användas

på flera olika sätt såsom till att planera en resa mellan två platser eller en cykeltur, söka upp namnet på och lokalisera en väg, en stad, en flod, en sjö, ett berg eller efterforska ett vattendrags bredd eller höjden på ett landskap.

26 Förutom att det är svårt att fastställa huvudändamålet eller vem som typiskt sett använder en samling, såsom en topografisk karta, strider tillämpningen av ett sådant villkor för att bedöma det självständiga informationsvärdet hos element som ingår i en samling mot unionslagstiftarens avsikt att ge begreppet ”databas” en vidsträckt innebörd.

27 Det framgår av domstolens praxis och bland annat av domen Fixtures Marketing (C-444/02, EU:C:2004:697) att det självständiga informationsvärdet hos ett element som blir föremål för utdrag ur en samling inte ska bedömas med hänsyn till informationsvärdet för en typisk användare av samlingen i fråga, utan för varje berörd utomstående part. Domstolen slog nämligen i den domen fast att uppgifter avseende en fotbollsmatch, vilka ett bolag som anordnade hasardspel hade införskaffat genom utdrag ur en samling som hade upprättats av organisatörerna till en fotbollsliga och som innehöll upplysningar om samtliga matcher inom den ligan, hade ett självständigt värde, eftersom de gav berörda utomstående parter, det vill säga kunderna till bolaget som anordnade hasardspel, relevanta upplysningar (se dom Fixtures Marketing, C-444/02, EU:C:2004:697, punkt 34).

28 Data ur en samling som används kommersiellt på ett självständigt sätt, såsom de data som blivit föremål för utdrag av Verlag Esterbauer ur delstaten Bayerns topografiska kartor, utgör således ”självständiga element” i en ”databas” i den mening som avses i artikel 1.2 i direktiv 96/9, eftersom dessa data efter det att de blivit föremål för utdrag ger kunderna till det företag som använder sig av dem relevanta upplysningar.

29 Mot denna bakgrund ska frågan besvaras enligt följande. Artikel 1.2 i direktiv 96/9 ska tolkas så, att rumsliga data som har blivit föremål för utdrag ur en topografisk karta av en utomstående för att framställa och saluföra en annan karta bibehåller – efter det att de blivit föremål för utdrag – ett informationsvärde som är tillräckligt för att de ska kunna utgöra ”självständiga element” i en ”databas” i den mening som avses i den bestämmelsen.

Rättegångskostnader

30 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (andra avdelningen) följande:

Artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser ska tolkas så, att rumsliga data som har blivit föremål för utdrag ur en topografisk karta av en utomstående för att framställa och saluföra en annan karta bibehåller – efter det att de blivit föremål för utdrag – ett informationsvärde som är tillräckligt för att de ska kunna utgöra ”självständiga element” i en ”databas” i den mening som avses i den bestämmelsen.

Underskrifter